

فصلنامه‌ی اقتصاد مقداری

صفحه‌ی اصلی وب سایت مجله:

www.jqe.scu.ac.ir

شاپا الکترونیکی: ۴۲۷۱-۲۷۱۷

شاپا چاپی: ۵۸۵۰-۲۰۰۸

تاثیر شکنندگی اقتصادی بر سهولت فضای کسب و کار (با رویکرد گشتاورهای تعمیم یافته)

عبدالرحیم هاشمی دیزج*^{ID}، راضیه داوری کیش**، مهدی جعفری***، هاتف حاضری نیری****

* دانشیار اقتصاد، گروه اقتصاد، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران (نویسنده‌ی مسئول).

ایمیل: a.hashemi@uma.ac.ir

^{ID} 0000-0002-5334-6019

آدرس پستی: دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.

** استادیار گروه اقتصاد، دانشکده علوم اقتصادی و اجتماعی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران.

ایمیل: r.davarikish@basu.ac.ir

*** استادیار اقتصاد، موسسه آموزش عالی طلوع مهر، قم، ایران

ایمیل: mahdi.jfr@gmail.com

**** استادیار اقتصاد، گروه اقتصاد، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل

ایمیل: Hatef.hazeriniri@uma.ac.ir

اطلاعات مقاله	طبقه‌بندی JEL: F18, C23, Q56
تاریخ دریافت: ۱۹ خرداد ۱۴۰۰	واژگان کلیدی:
تاریخ بازنگری: ۱۹ آذر ۱۴۰۰	شکنندگی اقتصادی، فضای کسب و کار، روش گشتاور تعمیم یافته.
تاریخ پذیرش: ۲۰ آذر ۱۴۰۰	
اطلاعات تکمیلی:	

این مقاله برگرفته از طرح پژوهشی «تاثیر شکنندگی اقتصادی بر سهولت فضای کسب و کار (با رویکرد گشتاورهای تعمیم یافته)» با شماره ۱۴۰۰/د۹/۶۳۹۲ در دانشگاه محقق اردبیلی است.

قدردانی: از تمامی افراد و موسساتی که در انجام این تحقیق مولف را مساعدت نمودند، قدردانی می‌شود.

تضاد منافع: نویسندگان مقاله اعلام می‌کنند که در انتشار مقاله ارائه شده تضاد منافی وجود ندارد.
منابع مالی: نویسندگان هیچگونه حمایت مالی برای تحقیق، تألیف و انتشار این مقاله دریافت نکرده‌اند.

ارجاع به مقاله:

هاشمی دیزج، عبدالرحیم، داوری کیش، راضیه، جعفری، مهدی و حاضری نیری، هاتف. (۱۴۰۳). تاثیر شکندگی اقتصادی بر سهولت فضای کسب و کار (با رویکرد گشتاورهای تعمیم یافته). فصلنامه اقتصاد مقداری (بررسی‌های اقتصادی سابق). ۲۱(۲)، ۱۵۹-۲۰۰

 [10.22055/jqe.2021.37673.2381](https://doi.org/10.22055/jqe.2021.37673.2381)

© 2024 Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0 license) (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

چکیده گسترده

معرفی:

یکی از مهم‌ترین اهداف کلان اقتصادی کشورها، ایجاد شرایط لازم جهت ارتقاء رشد اقتصادی مستمر و باثبات است. سهولت فضای کسب و کار به عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل در جهت دستیابی به این هدف می‌تواند مورد توجه قرار بگیرد.

مؤلفه‌هایی که منجر به ناکارآمدی محیط کسب و کار می‌گردند، عبارتند از: ثبات اقتصاد کلان، سیاستها، قوانین و مقررات و امنیت حقوق مالکیت. بدین ترتیب، تغییر در سیاست‌های کلان اقتصادی، قوانین و مقررات و تضعیف امنیت حقوق مالکیت، محیط پرتلاطمی را برای بنگاه‌های اقتصادی ایجاد می‌کنند. از سوی دیگر، بی‌ثباتی اقتصاد کلان، تغییرات پیاپی و غیرقابل پیش‌بینی قوانین و مقررات و تضعیف امنیت حقوق مالکیت، به میزان زیادی متأثر از شوک‌ها و بحران محیطی هستند. همچنین، در کشورهایی که اقتصاد شکنده است، روند تغییرات سیاسی، اقتصادی و اجتماعی با عدم قطعیت همراه است. به همین دلیل کشورهای مختلف به دنبال بهبود ثبات اقتصاد کلان و کاهش تغییرات پیاپی و غیرقابل پیش‌بینی قوانین و مقررات و تقویت امنیت حقوق مالکیت و به عبارت دیگر بهبود فضای کسب و کار از طریق افزایش قدرت انعطاف‌پذیری، تاب‌آوری و کاهش

شکندگی اقتصاد خود هستند. بنابراین، کاهش شکندگی اقتصادی منجر به بهبود فضای کسب و کار می‌گردد. برای کاهش شکندگی اقتصادی می‌توان اجزا آن را مورد بررسی قرار داد که از مهم‌ترین این زیرشاخص‌ها می‌توان به کاهش رکود اقتصادی و فقر، جلوگیری از فرار مغزها و نیروی انسانی و توسعه اقتصادی متوازن اشاره نمود. تقویت مولفه‌های مذکور منجر به ایجاد بسترهای مناسب برای فضای امن سرمایه‌گذاری و کسب و کار می‌گردد.

متدولوژی:

این پژوهش، با استفاده از روش گشتاورهای تعمیم‌یافته (*GMM*) به بررسی تاثیر شکندگی اقتصادی بر سهولت فضای کسب و کار در کشورهای منتخب طی دوره ۲۰۱۹-۲۰۰۶ پرداخته است.

یافته‌ها:

نتایج تحقیق نشان می‌دهد، شکندگی اقتصادی و هر یک از اجزا آن که شامل: رکود اقتصادی و فقر، توسعه اقتصادی نامتوازن و فرار مغزها و نیروی انسانی است، تاثیر منفی بر سهولت فضای کسب و کار کشورهای مورد بررسی دارند. همچنین نتایج نشان می‌دهد، متغیرهای توسعه مالی و حاکمیت قانون تاثیر مثبت و معناداری بر سهولت فضای کسب و کار دارند و متغیر اثربخشی دولت تاثیر معناداری بر سهولت فضای کسب و کار ندارد.

نتیجه:

برای بهبود وضعیت در سهولت فضای کسب و کار کشورهای منتخب پیشنهادهای زیر ارائه می‌گردد:

- کاهش شکندگی اقتصاد از طریق کاهش متغیر رکود و فقر (افزایش درآمد
- سرانه، تولید ناخالص داخلی، کاهش نرخ بیکاری و تورم، کاهش سطح بدهی، افزایش حجم تجارت داخلی و خارجی و کاهش شکاف طبقاتی)
- کاهش شکندگی اقتصاد از طریق بهبود متغیر توسعه متوازن (کاهش نابرابری اقتصادی، افزایش دسترسی به فرصت‌های اشتغال و تحصیل)
- کاهش شکندگی اقتصاد از طریق کاهش متغیر فرار مغزها (کاهش تاثیر اقتصادی جابجایی انسان (به دلایل اقتصادی یا سیاسی))

- کاهش شکندگی اقتصاد به منظور کاهش نوسانات شدید اقتصادی و افزایش اطمینان به ثبات اقتصاد کلان برای شروع کسب و کارهای نوپا و جدید

Reference

- Amjadi, K., & Shafeei, E. (2017). The Effect of Information and Communication Technology on Improving the business circumstances Indicators in Countries (A mechanism to improve productivity). *The Journal of Productivity Management*, 2(11), 203-224. Retrieved from <http://sanad.iau.ir/fa/Article/976294> [In Persian]
- Azizmohammadlou, H. (2018). Comparative Evaluation of the Effects of Policies Instruments on Employment and Labor Demand in Iranian Economic Sectors Based on Disequilibrium Approach. *Quarterly Journal of Quantitative Economics (JQE)*, 15(3), 43-78. doi: [10.22055/jqe.2018.22664.1670](https://doi.org/10.22055/jqe.2018.22664.1670) [In Persian]
- Alemu, A. M. (2015). The nexus between governance infrastructure and the ease of doing business in Africa. In *Comparative case studies on entrepreneurship in developed and developing countries* (pp. 110-131), IGI Global. Available at: <https://www.freit.org/WorkingPapers/Papers/Development/FREIT1046.pdf>.
- Asgarpour, S., Mojahedi, M. M., & Bagheri pormehr, S. (2022). The Impact of E-Commerce Development Index on the Service Sector Employment Market in Iran. *Quarterly Journal of Quantitative Economics (JQE)*, (Accepted Manuscript Available Online from 01 October 2022). doi: [10.22055/jqe.2022.39893.2467](https://doi.org/10.22055/jqe.2022.39893.2467) [in Persian]
- Andreica, A. (2004). Evaluating ICT Implementations within the Romanian Business Environment. *Journal of Transition Studies Review*, 11(3), 236-243. doi: [10.1007/s11300-004-0015-y](https://doi.org/10.1007/s11300-004-0015-y).
- Behvar, S., Naderi, N., & Fatahi, S. (2020). The effect of Economic Freedom Entrepreneurial Activities: Based on the Global Entrepreneurship Monitor. *Quarterly Journal of Quantitative Economics (JQE)*, 17(3), 21-42. doi: [10.22055/jqe.2019.24904.1822](https://doi.org/10.22055/jqe.2019.24904.1822) [In Persian]
- Babovic, F., Babovic, V., & Mijic, A. (2018). Antifragility and the development of urban water infrastructure. *International Journal of Water Resources Development*, 34(4), 499-509. <https://doi.org/10.1080/07900627.2017.1369866>.
- Bhattacharjee, A., Higson, C., Holly, S., & Kattuman, P. (2009). Macroeconomic Instability and Business Exit: Determinants of

- Failures and Acquisitions of UK Firms. *The Journal of Economica*, 76, 108-131. doi: 10.1111/j.1468-0335.2007.00662.x.
- Bunoa, M., Nadanyioava, M., & Hraskovaa, D. (2015). The comparison of the quality of business environment in the countries of Visegrad group. *Journal of Procedia Economics and Finance*, 26, 423-430. doi: [10.1016/S2212-5671\(15\)00826-6](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(15)00826-6).
- Baltagi, H. B. (2009). Econometric Analysis of Panel Data. *Journal of Published by Wiley Press*, 1, 28-35.
- Canare, T. (2018). The Effect of Ease of Doing Business on Firm Creation. *Journal of Annals Of Economics And Finance*, 19(2), 555–584.
- Channell, W. (2010). Urgency vs legitimacy; tensions in rebuilding the legal structure for businesses in postconflict countries. *Journal of Center for International Private Enterprise* (Washington DC).
- Dehghan Manshadi, M., & Pourrahim, P. (2013). The Examination of the Relationship between Macroeconomic Instability and Economic Growth in Iran. *Journal of Economic Research and Policies*, 21(67), 171-192. [In Persian]
- Dehbashi, V., Esmailpour Moghadam, H., & Arbabi, Z. (2020). The effect of macroeconomic instability on the number of active firms in Iran. *Journal of Economic research*, 20(77), 103-128. doi: [10.22054/joer.2020.12079](https://doi.org/10.22054/joer.2020.12079) [In Persian]
- Glanville, M., Kerušauskaitė, I., & Harley, F. (2016). Scoping Study on Business Environment Reform in Fragile and Conflict Affected States. *Business Environment Reform Facility*, KMPG (London, UK). Available at: <https://www.gov.uk/research-for-development-outputs/scoping-study-on-business-environment-reform-in-fragile-and-conflict-affected-states>.
- Grimm, S. (2014). The European Union's ambiguous concept of state fragility. *Journal of Third World Quarterly*, 35(2): 252-267. doi: 10.1080/01436597.2014.878130.
- Greene, W. H. (2008). Econometric analysis – sixth edition. New Jersey, Upper Saddle River: Pearson International. Available at: [https://www.scirp.org/\(S\(351jmbntvnsjt1aadkpozje\)\)/reference/ReferencesPapers.aspx?ReferenceID=1883856](https://www.scirp.org/(S(351jmbntvnsjt1aadkpozje))/reference/ReferencesPapers.aspx?ReferenceID=1883856).
- Gwartney, J. D., Holcombe, R. G., & Lawson, R. A. (2004). Economic Freedom, Institutional Quality, and Cross-Country Differences in Income and Growth. *Journal of Cato Journal*, 24(3), 205-233.
- Hsiao, C. (2003). Analysis of panel data, 2nd edition. *Cambridge University Press*. Available at: <https://assets.cambridge.org/052181/8559/sample/0521818559ws.pdf>.

- Hosseinzadeh Bahraini, M., & Malek Sadati, S. (2011). Institutional obstacles to investment and business in Iran. *Iranian journal of trade studies(IJTS)*, 15(59). doi: 25- 55 [20.1001.1.17350794.1390.15.59.2.8](https://doi.org/10.1001.1.17350794.1390.15.59.2.8).
- Hans, V. B. (2018). Business Environment Conceptual Framework and Polices. *Journal of Internatioal Educational Scientific Reseach Journal*, 4(3), 67-74.
- Huggins, R., & Thompson, P. (2015). Local entrepreneurial resilience and culture: the role of social values in fostering economic recovery. *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*, 8(2): 313-330. doi: [10.1093/cjres/rsu035](https://doi.org/10.1093/cjres/rsu035)
- Jiang, M., Gao, Y., Jin, M., & Liu, S. (2020). Sustainable development of the business environment in smart cities: a hierarchical framework. *Kybernetes*, Vol. ahead-of-print No. ahead-of-print. Available at: <https://doi.org/10.1108/K-03-2020-0148>. doi: 10.1108/K-03-2020-0148.
- Leylian, N., Ebrahimi, M., Zare, H., & Haghighat, A. (2022). Presenting the foreign direct investment model and economic growth of developing countries with the mediating role of human capital and information and communication technology. *Quarterly Journal of Quantitative Economics (JQE)*, 19(3), 125- 153. doi: [10.22055/jqe.2021.32814.2225](https://doi.org/10.22055/jqe.2021.32814.2225) [In Persian]
- Masteikienea, R., & Venckuvieneb, V. (2015). Changes of Economic Globalization Impacts on the Baltic States Business Environments. *Journal of Procedia Economics and Finance*, 26, 1086-1094. doi: [10.1016/S2212-5671\(15\)00934-X](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(15)00934-X).
- Mohammadi, Z. (2020). Economics in Simple Fragility Language. Tehran, *Iran Chamber Research Center*. (In Persian).
- Peschka, M. P. (2011). The Role of the Private Sector in Fragile and Conflict-Affected States. Background Paper for the World Development Report 2011, Washington DC, *World Bank Group*. Available at: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/887641468163482532/pdf/620590WP0The0R0BOX0361475B00PUBLIC0.pdf>.
- Röhn, O., Sánchez, A. C., Hermansen, M., & Rasmussen, M. (2015). Economic resilience: A new set of vulnerability indicators for OECD countries. *OECD Economics Department Working Papers*, No. 1249, OECD Publishing, Paris. doi: [10.1787/18151973](https://doi.org/10.1787/18151973).
- Razm Ahang, M. (2017). Indicators of economic fragility: A set of vulnerability indicators for countries (OECD) and recommendations for the Iranian economy. *Office of economic studies, Research center, Islamic consultative assembly*. doi: [10.1787/18151973](https://doi.org/10.1787/18151973) (In Persian).

- Sweeney, N. M. (2009). Private Sector Development in Post-Conflict Countries. *Journal of A Review of Current Literature and Practice*. Cambridge, UK. doi: 10.13140/RG.2.1.3937.5442
- Shahabadi, A., Kazem Naziri, M., & Jamshidi, A. (2020). The Effect Doing Business on Investment in the Selected Countries MENA. *Journal of International Business Administration*, 3(2), 61-80. doi: 10.22034/jiba.2020.10747 [In Persian]
- Saadabadi, A., Rahimi Rad, Z., & Fartash, K. (2020). Designing and explaining the anti-fragility economic monitoring model to achieve a resilient economy. *Journal of Iranian public management studies*, 3(2), 59-87. [In Persian]
- Shahinpour, A., & Karabulut, K. (2020). The effect of human capital on business space in Islamic countries. *Journal of International business administration*, 2(2), 21-41. Doi: [10.22034/jiba.2020.39114.1403](https://doi.org/10.22034/jiba.2020.39114.1403) [In Persian]
- Salehabadi, A. (2009). Role of the capital arket in improving iran business environment. *Journal of Monetary and banking Research*, 1(1), 101-122. (In Persian).
- Shahinpour, A., & Karabulut, K. (2019). Islamic banking agreements and business environment in Iran. *International business administration*, 2(2), 21-41. doi: [10.22034/jiba.2019.9078](https://doi.org/10.22034/jiba.2019.9078) [In Persian]
- Taherpour, J. (2019). The effect of resilience and economic vulnerability on the economic growth of oil countries. *Journal of Modern Economics and Commerce*, 14 (1), 83-106. doi: [10.30465/jnet.2019.4281](https://doi.org/10.30465/jnet.2019.4281) [In Persian]
- Vallings, C., & Moreno-Torres, M. (2005). Drivers of fragility: What makes states fragile?. Prde working paper no. 7. Available at: <https://b2n.ir/001071>.
- Varmziari, H., & Imani, B. (2017). Resilience analysis of rural businesses in Malekan city. *Journal of Entrepreneurship Development*, (1)10, 181-200. doi: [10.22059/jed.2017.62327](https://doi.org/10.22059/jed.2017.62327) [In Persian]
- World Bank. (2011). World Development Report 2011: Conflict, Security and Development. World Bank (Washington DC). Available at: <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/806531468161369474/world-development-report-2011-conflict-security-and-development-overview>.
- Yazdan Fam, M. (2018). Fragile governments and human security. *Quarterly Journal of Strategic Studies*, 12(4), 5-36. doi: [20.1001.1.17350727.1388.12.46.1.9](https://doi.org/20.1001.1.17350727.1388.12.46.1.9) [In Persian]

Zaum, D. (2013). Political economies of corruption in fragile and conflict-affected states: Nuancing the picture. U4 Brief. Bergen: Chr. Michelsen Institute. Available at: <https://www.u4.no/publications/political-economies-of-corruption-in-fragile-and-conflict-affected-states-nuancing-the-picture>.